

Tutkimuksen painoalat oikeustieteellisessä tiedekunnassa

Hyväksytty tiedekuntaneuvoston kokouksessa 28.9.2010

A. Lähtökohdat

1. Yliopisto: Yliopiston strategiassa todetaan, että yliopistossa tulee käydä säännöllistä periaatekeskustelua tutkimuksen strategisista painotuksista ja niiden pohjalta tehtävistä valinnoista sekä pyrkiä tunnistamaan nousevat tutkimusalat. Tutkimusalakohtaiset painoalueet määritellään tämän periaatekeskustelun perusteella, ja harkinnassa tulee ottaa huomioon yliopiston yhteiskuntavastuu.

Yliopiston tavoiteohjelmassa kaudelle 2010–2012 todetaan, että yliopisto määrittelee tieteellisesti korkeatasoiset tutkimukselliset vahvuutensa sekä tunnistaa ja tukee strategisesti merkittäviä uusia tutkimuksellisia avauksia. Tutkimuksen keskeisiä painoaloja on tarkoitus tämentää syksyn 2010 kuluessa.

Vuosien 2010–2012 tutkimuspoliittisen toimenpideohjelman mukaisesti tiedekuntien tutkimuksen painoalueiden määrittelyssä hyödynnetään tutkimuksen arviointeja ja näyttöjä korkeatasoisesta tutkimuksesta, kuten Suomen Akatemian huippuyksikköjä, pohjoismaisia tutkimuksen huippuyksikköjä, Akatemian virkojen määrää, Finland Distinguished Professor Programme (FiDiPro) ja European Research Council (ERC) -rahoituksen saaneiden tutkijoiden ja täydentävän rahoituksen määrää sekä muita tieteenalalle sopivia perusteltuja, riippumattomalla vertaisarvioinnilla saavutettuja ansioita.

Yliopisto on jo nimennyt keskeisiksi painoaloikseen *kulttuurit ja yhteiskunnan, ajattelevan ja oppivan ihmisen, terveyden ja hyvinvoinnin sekä ilmasto- ja ympäristökehityksen ja luonnonvarat*.

2. Oikeustieteellinen tiedekunta: Oikeustieteellisen tiedekunnan kaudelle 2010–2012 hyväksytyn tavoiteohjelman mukaan tiedekunta on yksi pohjoismaiden johtavista yksiköistä oikeustieteellisessä tutkimuksessa ja tutkijankoulutuksessa. Tiedekunta profiloituu entistä voimakkaammin luonteeltaan kansainväliseksi vahvan ja monipuolisen oikeustieteellisen perustutkimuksen yksiköksi, joka on valmis kehittämään vahvuuksiaan ja vastaamaan osaltaan oikeustieteellisen tutkimustiedon muuttuviin ja kehittyviin tarpeisiin. Tiedekunnan oppiaineissa tehtävä tutkimus ja jatko-opintoihin liittyvä tutkimus on nivelletty saumattomasti tiedekunnan eri tutkimusinstituuteissa, tutkimusryhmissä ja tiedekunnan huippuyksiköissä tehtävään tutkimukseen.

Tavoiteohjelman mukaan oikeustieteellisen tutkimuksen tulee olla laaja-alaista ja monipuolista. Teoreettinen perustutkimus muodostaa perustan oikeustieteelliselle osaamiselle, minkä vuoksi teoreettisten oppiaineiden merkitys on huomattava. Tieteellisen perustutkimuksen osuutta pyritään lisäämään tunnustaen samalla monipuolisen oikeudellisen tiedon tarpeet. Tiedekunnassa pyritään tarkentamaan tutkimuksen painoalueita siten, ettei minkään yhteiskunnallisesti tärkeän oikeudenalan perustutkimus ja tiedekunnan tuottaman korkealaatuisen yleistutkimuksen laatu vaarannu.

Tutkimuksen painoalueita on muodostunut tiedekunnassa toimivien tutkimusyksiköiden ja tutkimuksen huippuyksiköiden (tällä hetkellä kaksi) sekä tutkijakoulujen (erit. OMM, INNOCENT ja juuri päättynyt Foundations of European Law) toiminnan myötä. Merkittäviä tutkimuskeskittymiä on lisäksi oppiaineissa ja niiden yhteydessä toimivissa tutkimushankkeissa. Tiedekunnassa on useita lahjoitusvaroilla kokonaan tai osin kustannettuja tehtäviä, tällä hetkellä mm. yksityisoikeuden, vertailevan vero-oikeuden, vakuutus- ja vahingonkorvausoikeuden ympäristö- ja energiaoikeuden, kilpailuoikeuden sekä urheiluoikeuden professorit. Ulkopuolisilla varoilla palkattuja tutkijoita on runsaasti etenkin tutkimusyksiköissä.

B. Ehdotukset

Yliopiston nykyinen painalojen määrittely tarjoaa hyvät mahdollisuudet korostaa oikeustieteellisen tutkimuksen merkitystä. Painoalaksi määritelty ”kulttuurit ja yhteiskunta” kattaa käytännöllisesti katsoen kaikkien oikeusalojen samoin kuin oikeusteoreettisen ja oikeushistoriallisen tutkimuksen. Tiettyjen oikeudenalojen tutkimus voidaan liittää myös terveyden ja hyvinvoinnin samoin kuin ilmasto- ja ympäristökehityksen sekä luonnonvarojen painaloihin. Yliopisto tulee kuitenkin tarkentamaan painalojaan, mikä tapahtunee ainakin osaksi tiedekunnista ja erillislaitoksista tulevien ehdotusten perusteella.

Painalojen määrittelyn perusteiksi määriteltyjen kriteerien, muun muassa tutkimuksen arvioinnin, Akatemian huippuyksikköjen sekä kilpaillun tutkimusrahoituksen perusteella voidaan vahvoina oikeustutkimuksen aloina luetella - tiedekunnan nykyisiä oppiaineita mukailen - muun muassa kansainvälinen oikeus, oikeusteoria, oikeushistoria, oikeusvertailu, siviilioikeus (osa), rikosoikeus, eurooppaoikeus (laajassa mielessä), naisoikeus ja ympäristöoikeus. Oppiaineiden rajat ylittävistä tai uusista aloista voidaan mainita lääkitä- ja bio-oikeus, viestintäoikeus sekä immateriaalioikeuksiin liittyvä tutkimus.

Kuten muissa Helsingin yliopiston tiedekunnissa samoin kuin useissa pohjoismaisissa oikeustieteellisissä tiedekunnissa painoalat on luontevaa määritellä temaattisesti ja perinteiset oikeudenalat ylittäen. Tosi niidenkin määrittelyssä on noudatettu yliopistossa yleisesti käytettyjä kriteereitä. Samalla on syytä korostaa, että kaikki oikeustieteellisessä tiedekunnassa annettava opetus perustuu tutkimukseen, ja että tiedekunnassa suoritettavat opinnot valmistavat kaikkiin juristiammatteihin.

Nousussa olevia aloja määriteltäessä on otettu huomioon etenkin taloudellisen toiminnan kansainvälistymisestä ja nopeasta teknologian kehityksestä johtuvat uudet ongelmat ja niitä koskeva oikeustutkimuksen tarve.

Nykyisen tutkimustoiminnan vahvuudet huomioon ottaen voidaan määritellä seuraavat tutkimuksen painoalat:

- 1) *Oikeuden teoreettiset, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset perusteet.*
- 2) *Oikeus kansainvälistyvässä toimintaympäristössä.*
- 3) *Oikeusturva, hyvinvointi ja ihmisoikeudet.*
- 4) *Vaihdanta ja talouden instituutiot.*

Kaikki edellä mainitut pitävät sisällään monia lähestymistapoja ja oikeudenaloja. Näin ollen esimerkiksi oikeuden kulttuuriset perusteet kattavat muun muassa oikeushistorian, oikeusvertailun ja vieraiden oikeuskulttuurien tutkimuksen.

Nousussa olevat alat voidaan määritellä seuraavasti:

- 1) *Teknologia, innovaatiot ja oikeus.*
- 2) *Ihmisen elämä ja oikeus.*
- 3) *Luonnonvarat, ympäristö ja oikeus.*
- 4) *Markkinat, kilpailu ja oikeus.*

Kaikki edellä mainitut pitävät sisällään monia oikeudenaloja ja lähestymistapoja. Näin ollen esimerkiksi 3. kohta käsittää muun muassa energiaan ja ilmastonmuutokseen liittyvän oikeudellisen tutkimuksen.